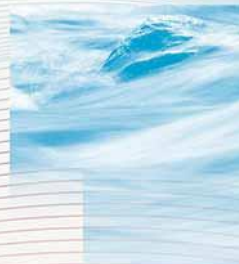


Nader vleermuizenonderzoek

Plangebied Kerklaan - Postlaantje te Ermelo

Documentcode: 15J031.FFNOVL.R01

Lievensense  **CSO**
infra water milieu



Nader vleermuizenonderzoek

Plangebied Kerklaan - Postlaantje te Ermelo

Documentcode: 15J031.FFNOVL.R01

Opdrachtgever

Nijhuis Apeldoorn
Postbus 623
7300 AP Apeldoorn

Contactpersoon opdrachtgever

De heer L.W. Rikken

Contactpersoon LievenseseCSO

De heer N. Lurvink
088 910 2157
nlurvink@lievenseseCSO.com

Projectcode	15J031
Documentnummer	15J031.FFNOVL.R01
Versiedatum	15 november 2016
Status	Definitief

Autorisatie			
Documentnummer	Versiedatum	Status	
15J031.FFNOVL.R01	15 november 2016	Definitief	
Opgesteld door:	Functie	Datum	Paraaf
De heer J.R.W. Staal	Adviseur	24 september 2015	
Geverifieerd door:	Functie	Datum	Paraaf
Mevrouw A. van de Craats Msc	Adviseur	24 september 2015	
Akkoord projectleider:	Functie	Datum	Paraaf
De heer ing. N. Lurvink	Projectleider	24 september 2015	

LIEVENSECSO MILIEU B.V.

HOOFDKANTOOR Postbus 2 3980 CA Bunnik Regulierenring 6 3981 LB Bunnik	REGIOKANTOOR LEEUWARDEN Postbus 422 8901 BE Leeuwarden Orionweg 28 8938 AH Leeuwarden	REGIOKANTOOR GRONINGEN Postbus 2239 9704 CE Groningen Zernikepark 4 9747 AN Groningen	REGIOKANTOOR DEVENTER Postbus 2018 7420 AA Deventer Gotlandstraat 26 7418 AZ Deventer	REGIOKANTOOR MAASTRICHT Postbus 1323 6201 BH Maastricht Sleperweg 10 6222 NK Maastricht	REGIOKANTOOR HOOGVLIET Postbus 551 3190 AM Rotterdam-Hoogvliet Hoefsmidstraat 41 3194 AA Rotterdam-Hoogvliet
--	--	--	--	--	---

E-mail: info@LievensCSO.com
KvK-nummer : 30152124

Website: LievensCSO.com
BTW-nummer: NL. 8075.03.368.B.01

IBAN: NL96RABO0394469100

Inhoudsopgave

Hoofdstuk	Pagina
1 Inleiding	1
2 Plangebied	2
2.1 Resultaten voorgaand onderzoek	3
2.2 Planontwikkeling en geplande ingrepen	4
3 Onderzoeksopzet	5
3.1 Afbakening opzet	5
3.2 Onderzoeksmethoden.....	5
3.3 Veldbezoeken.....	5
4 Resultaten	6
4.1 Veldbezoek 1 (3 juni 2015, 21.30 – 23.30).....	6
4.2 Veldbezoek 2 (24 juni 2015, 21.20 – 23.00).....	6
4.3 Veldbezoek 3 (14 augustus 2015, 05.00 – 07.00)	6
4.4 Veldbezoek 4 (2 september 2015, 20.15 – 22.30)	7
4.5 Veldbezoek 5 (16 september 2015, 19.45 – 21.05)	7
4.6 Overzicht	8
5 Conclusie	9
5.1 Samenvatting	9
5.2 Conclusie en aanbevelingen.....	9

Bijlagen

Bijlage 1	Stroomschema
Bijlage 2	Wetgeving
Bijlage 3	Kaart regionale ligging

1 Inleiding

In opdracht van Nijhuis Apeldoorn heeft LievensesCSO Milieu B.V, in verband met de voorgenomen planontwikkeling, een nader vleermuizenonderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen tussen de Kerklaan en het Postlaantje te Ermelo (gemeente Ermelo).

Aanleiding voor het nader vleermuisonderzoek zijn de resultaten van de ter plaatse uitgevoerde quick-scan natuurwetgeving (LievensesCSO, 15J031.FFQS.R01, d.d. 25 september 2015) waarbij is geconcludeerd dat bepaalde vleermuissoorten aanwezig kunnen zijn op het plangebied of anderszins mogelijk schade kunnen ondervinden van de planontwikkeling.

Het doel van het nader onderzoek is het vaststellen of de mogelijk voorkomende beschermde soorten vleermuizen ook daadwerkelijk beschermde waarden gebruiken in het plangebied en directe omgeving, waar en in welke hoedanigheid. Tevens wordt hierbij beoordeeld welke effecten de geplande ingreep (sloop en nieuwbouw) heeft op de beschermde soorten.

Indien geen ontheffingsplichtige soorten aangetroffen worden in het plangebied, of als de aanwezige ontheffingsplichtige soorten geen schade zullen ondervinden van de geplande ingrepen, blijven de algemene beschermende bepalingen van kracht in de zin van de algemene zorgplicht (zie bijlage 2).

LievensesCSO Milieu B.V. is door Eerland Certification gecertificeerd voor de ISO 9001- en de 14001-normen en heeft een eigen kwaliteitssysteem. De medewerkers van LievensesCSO Milieu B.V. voor de flora- en faunaonderzoeken zijn allen VCA gecertificeerd. Daarnaast is CSO lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). LievensesCSO Milieu B.V. is niet aansprakelijk voor (vervolg)schade welke kan voorkomen op basis van de inhoud en resultaten van de opgestelde quick-scan. Dit rapport is opgesteld op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom.



2 Plangebied

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 6.000 m² en is gelegen tussen de Kerklaan en het Postlaantje in het centrum van Ermelo. Ter plaatse van het plangebied is sprake van een medisch centrum (dokterspraktijk en apotheek), leegstaande garageboxen, een meubelwinkel met daarboven diverse wooneenheden, een woning annex galerie, twee leegstaande loodsen en overig terrein bestaande uit tuin, parkeergelegenheid en verharding. Voor de regionale ligging van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 3.

Ten noorden van het plangebied, aan de Stationsstraat, is sprake van een kerk en diverse winkels c.q. horecagelegenheden. De rest van de omgeving bestaat uit woningen, een bouwmarkt en een kantoorpand van de woningstichting UWON. Tevens is er ten zuidoosten van de locatie sprake van bouwwerkzaamheden.

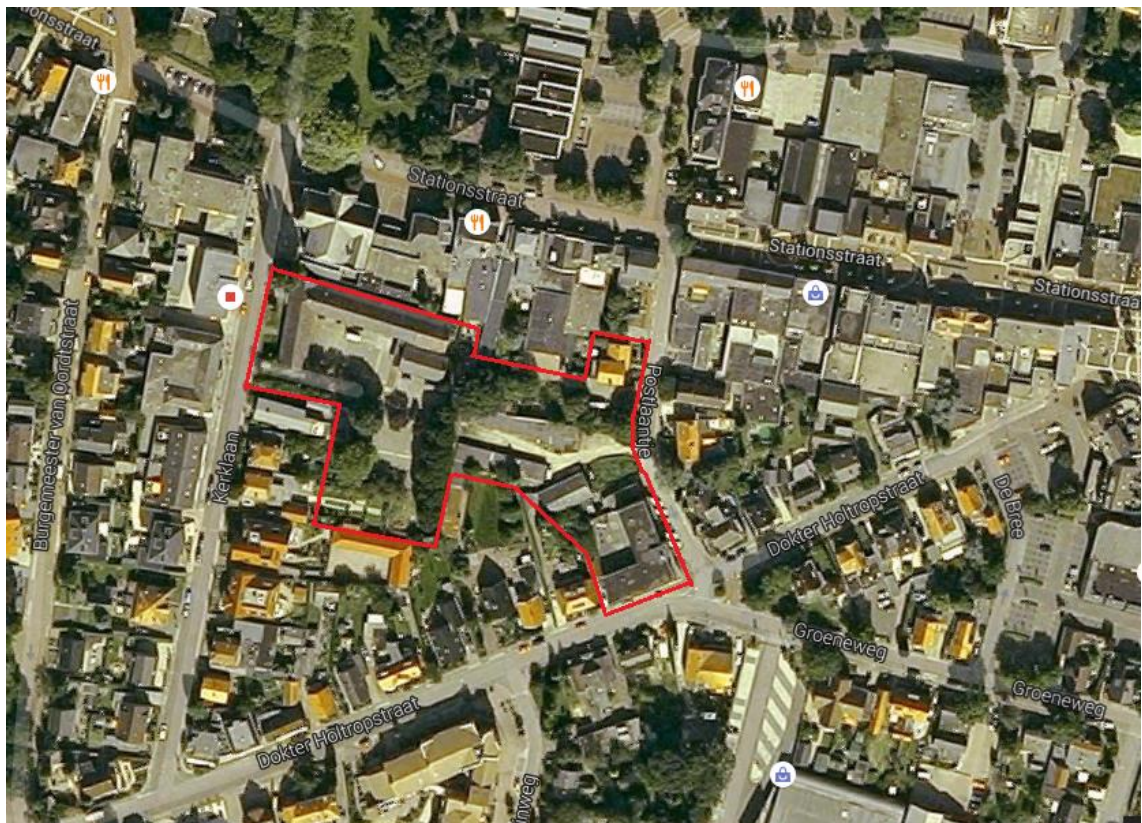


Fig. 1 Luchtfoto met contour plangebied

2.1 Resultaten voorgaand onderzoek

Uit de uitgevoerde quick-scan natuurwetgeving (LievensenseCSO, 15J031.FFQS.R01, d.d. 25 september 2015) blijkt het volgende:

In de directe omgeving van het onderzoeksterrein (<1 km) zijn een viertal soorten vleermuizen aangetroffen (bron: quick-scan hulp). Het betreft de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en Ruige dwergvleermuis.

De Rosse vleermuis wordt ter plaatse van het onderzoeksterrein niet verwacht. De Rosse vleermuis verblijft hoofdzakelijk in bomen (boombewonende vleermuis). Ter plaatse van het onderzoeksterrein zijn geen geschikte bomen aangetroffen welke volstaan als verblijfplaats voor vleermuizen (geen holten of loszittende schorsdelen).

Betreffende de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Ruige dwergvleermuis zijn echter wel potentiële verblijfplaatsen aangetroffen. Met name in het medisch centrum, de meubelwinkel en de aanwezige woning annex galerie is mogelijkheid voor gebouw bewonende vleermuizen om een verblijfplaats te vinden. Het uitvoeren van een nader vleermuisonderzoek betreffende deze soorten is dan ook noodzakelijk.

Overige (grotere afstand aangetroffen) vleermuissoorten als de Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone grootoor, Meervleermuis en Watervleermuis worden gelet op ontbreken van geschikte bomen, de relatief hoge lichtintensiteit en overige waarden niet waarschijnlijk geacht. Geadviseerd wordt gedurende het uit te voeren nader vleermuisonderzoek wel aandacht aan deze soorten te besteden.

In aanvulling op de quick-scan is getracht de zolder van het medisch centrum te inspecteren op de aanwezigheid van vleermuizen of verblijfplaatsen. Echter is het niet mogelijk gebleken toegang te verkrijgen tot de zolder. Gelet op de intensiteit van het onderzoek en de overige waarnemingen wordt hiervan geen negatieve invloeden verwacht op de kwaliteit van het onderzoek.

2.2 Planontwikkeling en geplande ingrepen

De voorgenomen planontwikkeling bestaat uit het slopen van de huidige bebouwing. Vervolgens worden er ter plaatse diverse nieuwe woningen gerealiseerd en wordt het terrein opnieuw ingericht (parkeergelegenheid en groen).



Fig. 2 Geplande ontwikkeling

3 Onderzoeksopzet

3.1 Afbakening opzet

Het nader vleermuisonderzoek betreft een soortgerichte inventarisatie naar de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Ruige dwergvleermuis. Er is onderzoek gedaan naar de volgende potentiële verblijfplaatsen:

- Kraamverblijfplaats;
- Zomerverblijfplaats;
- Paarverblijfplaats.

Daarnaast is gezocht naar sporen die duiden op mogelijke andere (strikter) beschermde soorten die mogelijk gebruik maken van het plangebied of er een groeiplaats hebben. Het nader onderzoek kan gebruikt worden als bijlage bij een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet.

3.2 Onderzoeksmethoden

De onderzoeksopzet is gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus. Hiervoor is gebruik gemaakt van de website www.vleermuisprotocol.nl. In dit protocol wordt per vleermuissoort en soort beschermde functie aangegeven in welke tijd van het jaar het beste onderzoek verricht kan worden.

De actuele aanwezigheid en het gebruik van het plangebied door vleermuizen is onderzocht met behulp van detectieapparatuur (Petterson DX240). Met de DX240 kunnen waargenomen geluiden digitaal worden vastgelegd, hierdoor is analyse van de opgenomen vleermuisgeluiden met behulp van software (zoals Batsound) mogelijk.

3.3 Veldbezoeken

Het onderzoek heeft bestaan uit een vijftal bezoeken uitgevoerd tussen juni en september 2015.

Tabel 3.1 Veldbezoeken

Datum	Tijdstip	Zon op/onder	Temperatuur	Wind	Bewolking/neerslag
3 juni 2015	21.30 – 23.30	Onder 21.52	12 °C	0 – 1 BFT	Half bewolkt, droog
24 juni 2015	21.20 – 23.00	Onder 22.04	17,5 °C	0 – 1 BFT	Licht bewolkt, droog
14 augustus 2015	05.00 – 07.00	Op 06.22	18,5 °C	0 – 1 BFT	Licht bewolkt, droog
2 september 2015	20.15 – 22.30	Onder 20.26	16 – 15 °C	0 – 1 BFT	Licht bewolkt, droog
16 september 2015	19.45 – 21.05	Onder 19.50	17,5 °C	1 – 2 BFT	Half bewolkt, droog

4 Resultaten

4.1 Veldbezoek 1 (3 juni 2015, 21.30 – 23.30)

Gedurende het eerste veldonderzoek zijn er verspreid over het plangebied diverse overvliegende dan wel foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Tevens is er eenmaal een overvliegende laatvlieger geconstateerd. Ruige dwergvleermuizen zijn niet aangetroffen. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen ter plaatse van het plangebied.

Tevens is er aanvullend aandacht besteed aan overige beschermde soorten als uilen, marterachtigen en andere vleermuissoorten. Deze zijn niet aangetroffen gedurende het veldbezoek.

4.2 Veldbezoek 2 (24 juni 2015, 21.20 – 23.00)

Het tweede veldbezoek is uitgevoerd op 24 juni. In de dagen ervoor heeft het 's avonds veel geregend. Hierdoor werd veel activiteit verwacht van vleermuizen. Tussen 21.20 en 22.20 uur geen vleermuisactiviteit waargenomen. Tot 22.15 uur is er sprake van foeragerende gierzwaluwen hoog boven het plangebied. Daarna verdwijnen de gierzwaluwen naar elders (geen verblijfplaatsen ter plaatse van onderzoeksterrein).

Uit informatie verkregen bij twee omwonenden blijkt dat er in de omgeving veel vleermuizen worden waargenomen. Of deze verblijfplaatsen hebben ter plaatse van het plangebied is hen niet bekend.

Om 22.22 uur wordt de Gewone dwergvleermuis waargenomen, vliegend van zuid naar noord over het plangebied (zie ook paragraaf 4.6). In het kwartier daarop vliegen er ca. 10 Gewone dwergen in dezelfde richting. Ten zuiden van het plangebied, ter plaatse van de Dr. Holtropstraat wordt een laatvlieger (langsvliegend) waargenomen.

Tussen 22.30 en 22.45 uur is er sprake van foerageergedrag van 10 – 15 Gewone dwergvleermuizen ter plaatse van de tuinen aan de Dr. Holtropstraat, ten zuiden van het parkeerterrein van het medisch centrum. Na 22.45 uur wordt er nog eenmaal een Gewone dwergvleermuis gehoord. Hierna is er geen activiteit meer.

Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen. Evenals tijdens het eerste bezoek zijn er geen Ruige dwergvleermuizen waargenomen. Ook is er geen sprake van overige beschermde soorten.

4.3 Veldbezoek 3 (14 augustus 2015, 05.00 – 07.00)

Het derde bezoek is uitgevoerd rond zonsopgang 14 augustus. Tussen 5.00 en 5.30 uur worden er diverse Gewone dwergen waargenomen vliegend in noord zuid richting over het onderzoeksterrein (tegenovergestelde richting waarnemingen bezoek 2). Rond 6.00 is er

sprake van een foeragerende Gewone dwergvleermuis naast de meubelwinkel. Deze verdwijnt na ca. 2 minuten in zuidelijke richting (richting de nabijgelegen bouwmarkt).

Rond 6.20 uur is er ten zuiden van het parkeerterrein van het medisch centrum (tuinen Dr. Holtropstraat) sprake van 3 – 5 foeragerende Gewone dwergvleermuizen. Deze vliegen vervolgens zuidwaarts weg (eveneens richting de bouwmarkt).

Om 6.30 uur is er sprake van een stevige regenbui van 5 minuten. Hierna worden er geen vleermuizen meer waargenomen.

Gedurende het derde bezoek zijn er naast Ruige dwergvleermuizen ook geen Laatvliegers waargenomen. Er is geen sprake van invliegende of zwermende vleermuizen rond de bebouwing.

4.4 Veldbezoek 4 (2 september 2015, 20.15 – 22.30)

Tijdens het vierde bezoek worden rond 20.52 uur de eerste dwergen waargenomen vliegend van zuid naar noord over het plangebied. Het betreft de zelfde route als voorgaande bezoeken. Aan het Postlaantje is sprake van enkele individuele exemplaren van Gewone dwergen vliegend van oost naar west.

Aan de noordzijde van het plangebied (tussen het medisch centrum en de kerk) worden rond 21.30 uur enkele langsvliegende Gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Tussen 21.30 en 22.30 uur is nog sporadisch sprake van een passerende Gewone dwergvleermuis.

Wederom worden er geen Ruige dwergvleermuizen en Laatvliegers waargenomen.

4.5 Veldbezoek 5 (16 september 2015, 19.45 – 21.05)

Het laatste veldbezoek is uitgevoerd op 16 september. De dagen voor het veldbezoek heeft het veel geregend, tot in de namiddag van 16 september. 's Avonds is er sprake van zwoel weer en veel insecten in de lucht.

Tot 20.10 uur worden er geen vleermuizen waargenomen. Uit aanvullende informatie van een omwonende blijkt wederom dat er veel vleermuizen worden waargenomen rond het plangebied. Van een mogelijke verblijfplaats heeft de omwonende geen idee.

Van 20.10 tot 20.30 uur worden ca. 10 Gewone dwergvleermuizen waargenomen vliegend vanaf de oostzijde van het plangebied (vanaf het Postlaantje) in westelijke richting. Ook worden enkele exemplaren waargenomen, vliegend van zuid naar noord.

Tussen 20.30 en 21.00 uur wordt geen activiteit van vleermuizen waargenomen. Om 21.00 uur vliegen afzonderlijk van elkaar nog twee Gewone dwergvleermuizen over het plangebied.

Wederom worden er geen Ruige dwergvleermuizen of Laatvliegers waargenomen. Er is geen sprake van uitvliegende vleermuizen.

4.6 Overzicht

Gedurende de verschillende veldbezoeken zijn diverse langsvliegende en foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Een enkele maal is er een Laatvlieger waargenomen.

Er is gedurende het onderzoek geen sprake geweest van in- of uitvliegende exemplaren bij de te slopen bebouwing. Tevens zijn er geen Ruige dwergvleermuizen waargenomen tijdens de verschillende veldbezoeken. In onderstaand figuur 3 zijn de vliegbewegingen van de vleermuizen weergegeven. Geel gearceerd gebied betreft het terrein waar kortstondig wordt gefoerageerd. De groene pijl betreft een vliegbeweging van een Laatvlieger. De blauwe pijlen betreffende vliegbewegingen van Gewone dwergvleermuizen.

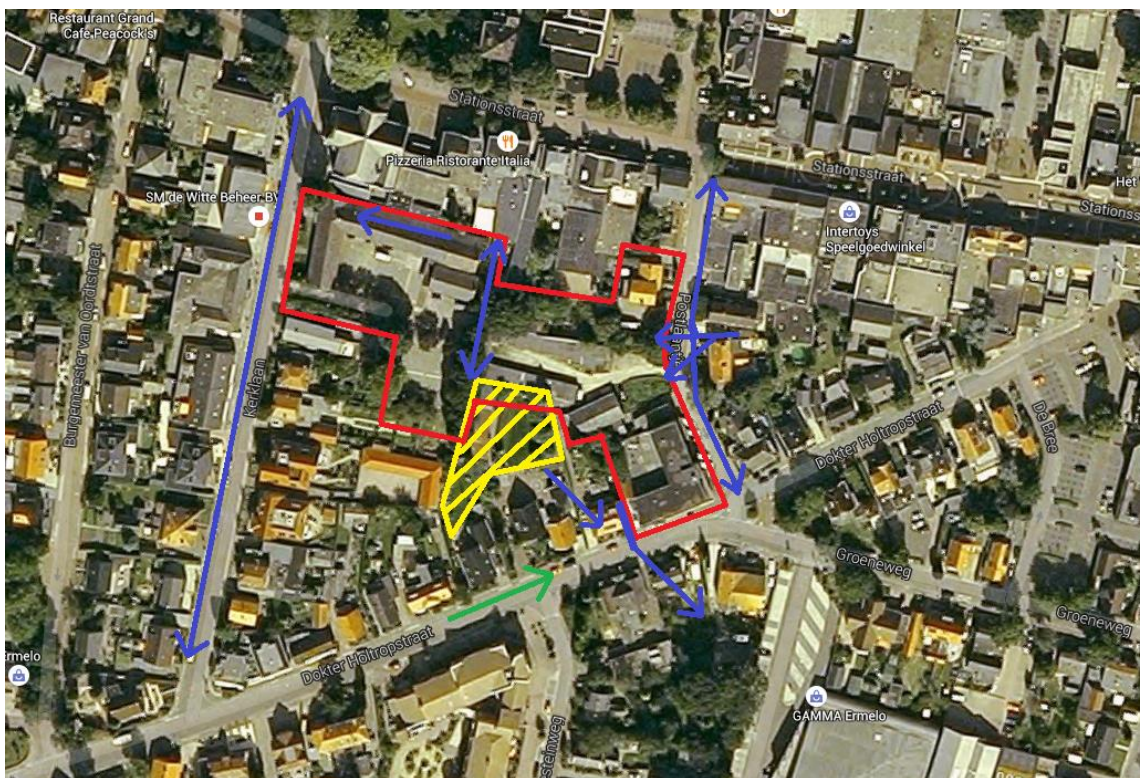


Fig. 3 Vliegbewegingen vleermuizen: groene pijl = Laatvlieger, blauw/paars pijlen = Gewone dwergvleermuis, gele contour = foerageergebied en rode contour = plangebied.

5 Conclusie

5.1 Samenvatting

In opdracht van Nijhuis Apeldoorn heeft LievensenseCSO Milieu B.V. een nader vleermuisonderzoek uitgevoerd voor het plangebied gelegen tussen de Kerklaan en het Postlaantje te Ermelo.

Aanleiding voor het nader vleermuisonderzoek zijn de resultaten van de ter plaatse uitgevoerde quick-scan natuurwetgeving (LievensenseCSO, 15J031.FFQS.R01, d.d. 25 september 2015) waarbij potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen zijn aangetroffen.

Het doel van het nader onderzoek is het vaststellen of de mogelijk voorkomende beschermde soorten vleermuizen ook daadwerkelijk beschermde waarden gebruiken in het plangebied en directe omgeving, waar en in welke hoedanigheid. Tevens wordt hierbij beoordeeld welke effecten de geplande ingreep (sloop en nieuwbouw) heeft op de beschermde soorten.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 6.000 m² en is gelegen tussen de Kerklaan en het Postlaantje in het centrum van Ermelo. Ter plaatse van het plangebied is sprake van een medisch centrum (dokterspraktijk en apotheek), leegstaande garageboxen, een meubelwinkel met daarboven diverse wooneenheden, een woning annex galerie, twee leegstaande loodsen en overig terrein bestaande uit tuin, parkeergelegenheid en verharding.

5.2 Conclusie en aanbevelingen

Tijdens het nader vleermuisonderzoek zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen binnen het plangebied. Wel is er sprake van diverse langsvliegende Gewone dwergvleermuizen en in het begin van het onderzoek een enkele Laatvlieger. Er zijn geen Ruige dwergvleermuizen, andere vleermuizen of overige beschermde soorten (uilen, marterachtigen, etc.) waargenomen.

Direct ten zuiden van de parkeerplaats van het medisch centrum, juist buiten het plangebied, is sprake van enkele tuinen waar 's avonds en 's ochtends kortstondig sprake is van foerageergedrag. Deze locatie blijft buiten de geplande ingreep van de opdrachtgever.

Hoewel er centraal op het plangebied sprake is van een relatief drukke vliegroute worden er ook langs de Kerklaan en het Postlaantje met regelmaat langsvliegende vleermuizen waargenomen. Het plangebied wordt dan ook niet aangemerkt als essentiële vliegroute.

Daar er geen sprake is van vaste rust- of verblijfplaatsen, foerageergebied of essentiële vliegroutes voor vleermuizen binnen het plangebied wordt geconcludeerd dat mitigerende maatregelen, aanvullend onderzoek of verdere ingrepen betreffende vleermuizen niet noodzakelijk zijn met betrekking tot het voorgenomen initiatief ter plaatse. Opgemerkt wordt dat bij de ontwikkeling van het terrein en na realisatie van de ontwikkeling lichtverstoring zoveel mogelijk voorkomen dient te worden. Met name nabij het zuidelijk aangrenzend foerageergebied moet lichtverstoring zoveel mogelijk voorkomen worden.

Met geringe inspanningen kan de nieuwbouw mogelijkheden bieden voor de vestiging van verschillende beschermde soorten zoals vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen. Bijvoorbeeld door het plaatsen van bijvoorbeeld nestkasten (mussenflat), speciale dakpannen, vogelvides, (inbouw) vleermuiskasten én maatwerk kan een positieve impuls worden gegeven aan de lokale populaties (zie figuur 4).

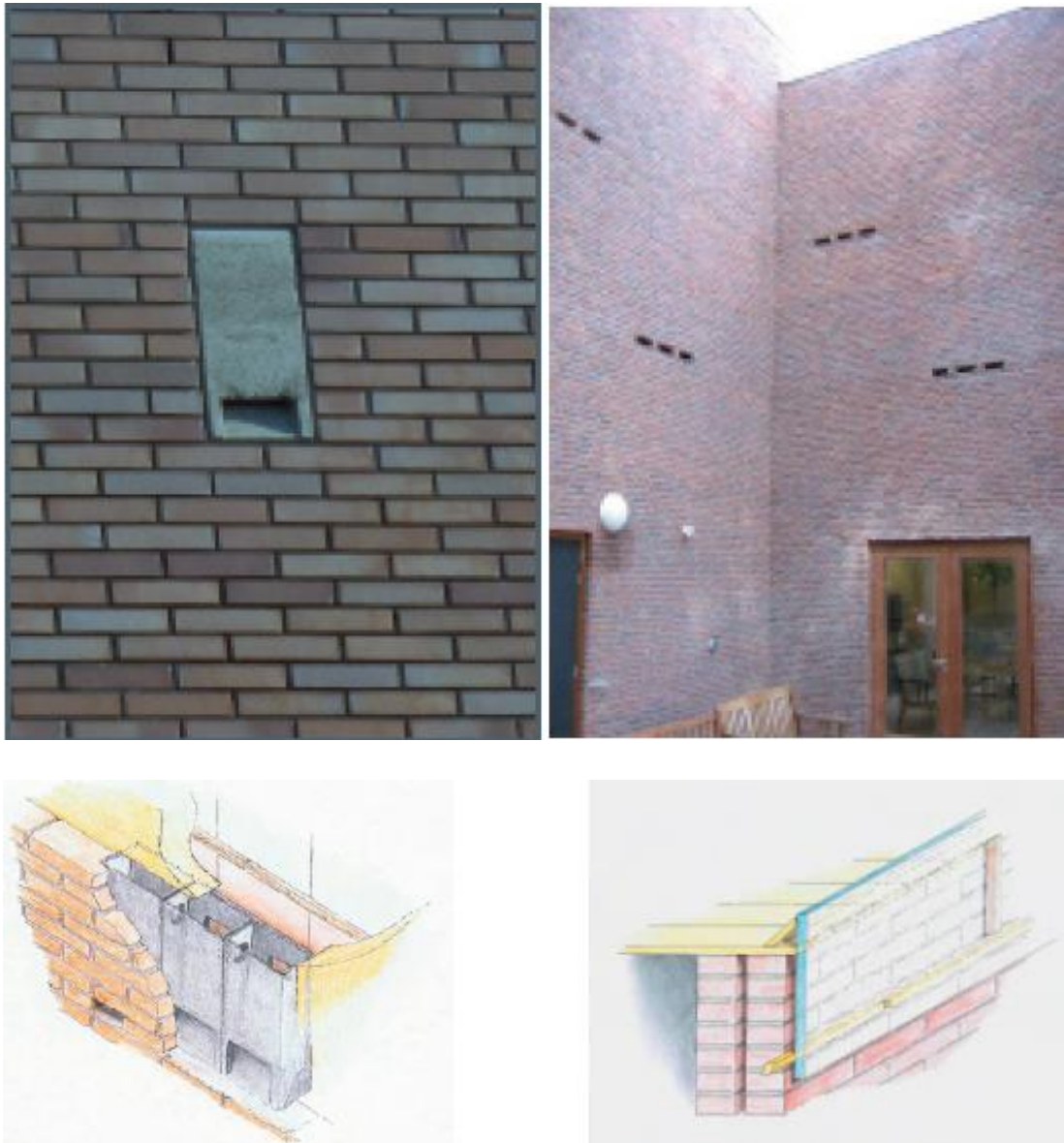
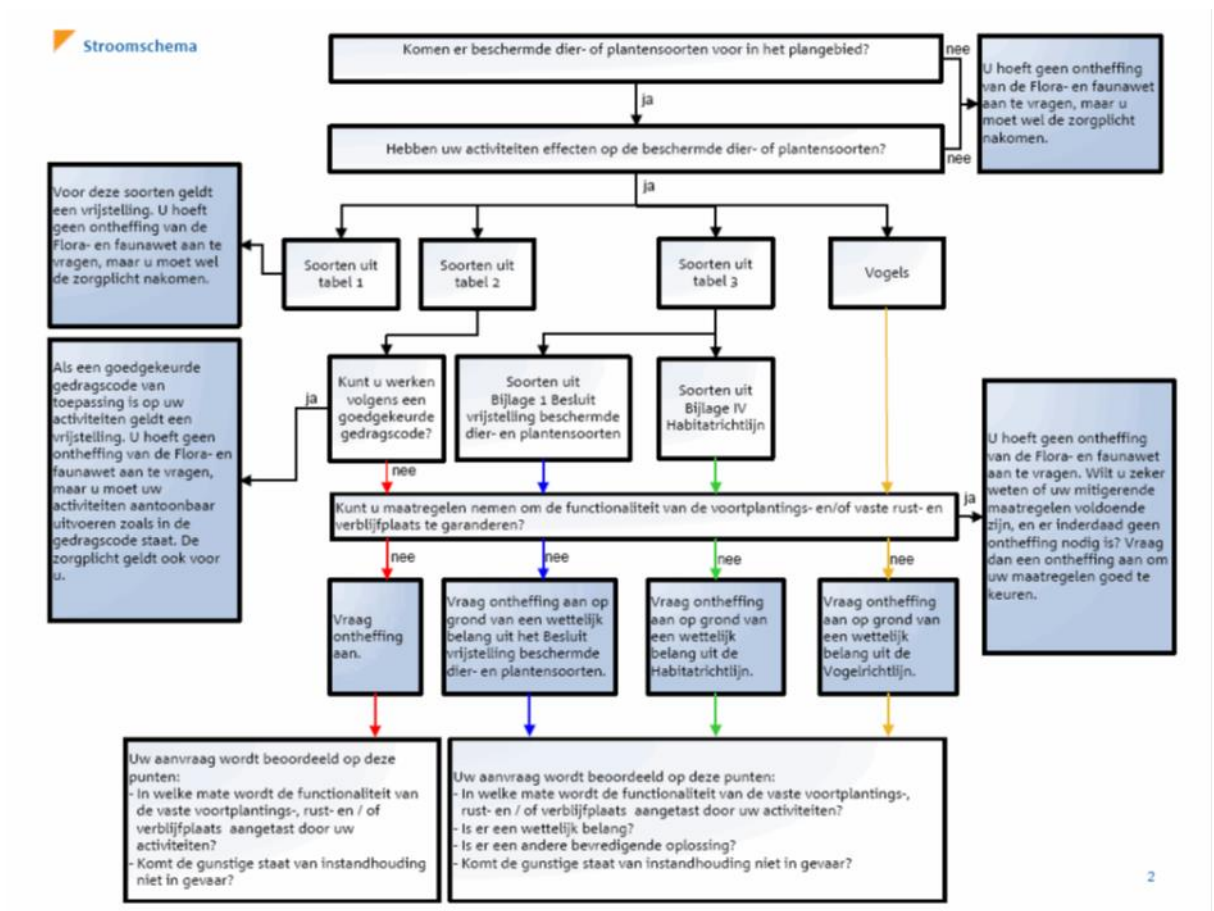


Fig. 4 Voorbeelden van natuurmaatregelen voor beschermde soorten.

Bijlagen

Bijlage 1 Stroomschema



Bijlage 2 Wetgeving

Flora- en faunawet

Ecologische waarden spelen in toenemende mate een rol bij de ruimtelijke planvorming en ingrepen. Zo is per

1 april 2002 de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze wet sluit aan op Europese natuurregelgeving en is gericht op soortbescherming. De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal planten- en diersoorten en gaat uit van het “nee, tenzij”-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen ‘voldoende zorg’ in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. Samengevat kan worden gesteld dat alle vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd zijn. Wel zijn uitzonderingen voor zeer algemene soorten als huismuis, bruine rat en zwarte rat. Bovendien zijn een beperkt aantal, meest zeldzame planten, vlinders, libellen, vissen en ongewervelden beschermd. In de praktijk betekent dat bepaalde handelingen ten aanzien van flora en fauna slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. De Flora- en faunawet kan de nodige consequenties hebben bij ruimtelijke ingrepen/ontwikkeling.

Flora

Met betrekking tot beschermde inheemse planten, in relatie tot hun groeiplaats, is het verboden deze planten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Fauna

Ten aanzien van dieren in hun natuurlijke leefomgeving kunnen de bepalingen in de Flora- en faunawet worden samengevat als:

- het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten;
- het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- het is verboden eieren van dieren behorende tot beschermde inheemse soort te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Het planvormingsproces en de Flora- en faunawet (zie ook bijlage 1)

Genoemde bepalingen zijn niet nieuw, vergelijkbare bepalingen waren reeds opgenomen in de Natuurbeschermingswet en de Vogelwet 1936. Wanneer de initiatiefnemer plannen ontwikkelt voor de uitvoering van ruimtelijke ingrepen of voornemens daartoe, is het raadzaam vooraf te toetsen of de geplande werkzaamheden mogelijk nadelige gevolgen hebben voor de aanwezige flora en fauna in het plangebied en mogelijk directe omgeving.

In beginsel is voor de toetsing de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Tijdens het plannen van de werkzaamheden dienen de volgende zaken duidelijk in beeld gebracht te worden:

- welke beschermde planten- en diersoorten komen in en nabij het plangebied voor?;

- leidt het realiseren van de planontwikkeling tot handelingen die in strijd zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet met betrekking tot flora op hun groeiplaats of fauna in hun natuurlijke leefomgeving?;
- kunnen de voorgenomen werkzaamheden zodanig worden aangepast dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd kunnen worden? en is een ontheffingsaanvraag, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten (ex. artikel 75 van de Flora- en faunawet), vereist?

De ontheffing

Voor de planontwikkeling en realisatie kan het nodig zijn om ontheffing aan te vragen in verband met de (voorgenomen) overtreding van de in paragraaf 2.1 van de Flora- en faunawet genoemde verbodsbepalingen.

Per 23 februari 2005 is de regelgeving rondom de ontheffingsaanvraag (artikel 75) gewijzigd. Hierbij worden drie beschermingsregimes onderscheiden, te weten:

Categorie 1: Algemene soorten

Voor de soorten geldt bij onder meer ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, wel geldt de algemene zorgplicht. In deze categorie vallen onder meer algemeen voorkomende zoogdiersoorten zoals mol, konijn, en amfibieën zoals bruine kikker en gewone pad.

Categorie 2: Overige soorten

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze categorie een vrijstelling, mits gewerkt wordt volgens een door het Ministerie LE&I goedgekeurde gedragscode. Een gedragscode moet door een sector/belangenorganisatie of initiatiefnemer zijn opgesteld en ter goedkeuring aan het bevoegd gezag (Ministerie LE&I) worden voorgelegd. Zonder een gedragscode dient in meeste situaties een ontheffing te worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium: 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. In deze categorie vallen alle vogelsoorten en een kleine groep van minder algemene diersoorten zoals eekhoorn en steenmarter.

Categorie 3 : Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn & Soorten bijlage 1 AMvB

Voor deze soorten dient altijd een ontheffing te worden aangevraagd. Ook met een goedgekeurde gedragscode kan geen vrijstelling worden verkregen. Een ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan onderstaande drie criteria:

1. er is sprake van een bij de wet genoemd belang? (dit betreft een limitatieve lijst van andere gespecificeerde belangen);
2. er is geen alternatief aanwezig voor de gewenste ingreep?;
3. er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort?

In deze categorie zijn zeldzame en kwetsbare soorten opgenomen. Dit betreft onder meer alle vleermuissoorten, zeldzame amfibieën en reptielen, een grote groep vlinders en libellen en enkele plantensoorten.

Algemene zorgplicht, artikel 2 Flora- en faunawet:

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor alle (en dus niet alleen beschermde) in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Die zorg houdt in

ieder geval in dat een ieder die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is:

1. dergelijk handelen achterwege te laten, waar dit in redelijkheid kan worden gevegd;
2. danwel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs kunnen worden gevraagd, om die gevolgen te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Een onderdeel van de Flora- en faunawet is dat de initiatiefnemer invulling moet geven aan de zorgplicht ten aanzien van beschermde planten en dieren. Dit geldt zowel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden als ten aanzien van het ontwerp. Geadviseerd wordt om in het ontwerp rekening te houden met de realisatie van nieuwe biotoop en/of biotopen bijvoorbeeld in de vorm van groenvoorzieningen en waterpartijen. De zorgplicht betekent dat gedurende de werkzaamheden rekening gehouden wordt met de beschermde soorten om schade aan deze soorten te voorkomen en de effecten erop zoveel mogelijk te beperken. De zorgplicht heeft tevens betrekking op de ontheffingsplicht (artikel 75 van de Flora- en faunawet). Dit houdt onder meer in, dat voor een aantal algemeen in Nederland voorkomende beschermde soorten een vrijstelling op de ontheffingsaanvraag geldt, mits de zorgplicht in acht wordt genomen. Dit betekent dat, ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen, het wel verplicht blijft om bijvoorbeeld het voortplantingsseizoen te ontzien, of vóórdat werkzaamheden starten dieren te verjagen of weg te vangen (en elders uit te zetten) en om te voorkomen dat natuurschade in het kader van artikel 9 tot en met 11 zal ontstaan. Dus ook voor soorten die onder de vrijstelling vallen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen.

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Een ontheffing hierop is niet mogelijk. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren, zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen (dat voor de meeste soorten loopt van maart tot en met juli) uitgevoerd mogen worden. Voor de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen, belangrijk leef- of foerageergebieden van vogels buiten het broedseizoen kan een ontheffing noodzakelijk zijn. Het betreft hierbij dan over het algemeen: horsten, nesten of kolonieplaatsen die het hele jaar gebruikt worden. Hieronder vallen ook leef- en/of foerageergebieden van zeer plaatsgetrouwe vogelsoorten, zoals uilen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van gebieden en de hieraan gekoppelde soorten op basis van de van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn. De uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn moet leiden tot een ecologisch netwerk in de Europese Unie, Natura 2000 genaamd. Zowel de Habitat- als Vogelrichtlijn schrijven het instellen van speciale beschermingszones (SBZ's) voor. De lid-staten die de Vogel- en Habitatrichtlijn uitvoeren moeten de speciale beschermingszones aanmelden, de richtlijnen in nationaal recht omzetten, de gebieden beschermen, de juiste beheersmaatregelen treffen en de ontwikkeling van de kwaliteit van de aangewezen speciale beschermingszones monitoren. Voor de Vogelrichtlijn houdt de aan-melding bij de EU tegelijk ook de aanwijzing van die gebieden in. Bij de Habitatrichtlijn meldt een lidstaat de gebieden aan, die

vervolgens door de EU worden aangewezen. De voorstellen voor aanwijzing van SBZ's door de lidstaten worden wetenschappelijk getoetst door expert-groepen onder voorzitterschap van de EU voor de diverse biogeografische zone's van de Europese Unie. Nederland valt onder de Atlantische regio. De gebiedsbescherming is gericht op de bescherming van aangewezen habitats en soorten binnen de gebieden. Significant negatieve effecten op het beschermde gebied zijn niet toegestaan, tenzij sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, er geen alternatieven voorhanden zijn en alle schade wordt gecompenseerd.

De Natuurbeschermingswet voorziet eveneens in het beschermen van het gebied voor handelingen buiten het Natura 2000-gebied met een mogelijk negatief effect op de beschermde habitats en hieraan gekoppelde soorten. Dit is geregeld op basis van de zogenaamde externe werking. Op basis van de huidige Natuurbeschermingswet geldt een vergunningplicht voor activiteiten die in en om Natura 2000-gebieden de beschermde natuurwaarden kunnen verstoren. Deze vergunning wordt gebaseerd op een toetsing voordat een planontwikkeling wordt uitgevoerd in of nabij een Natura 2000-gebied. In geval mogelijk sprake is van significante effecten op een Natura 2000-gebied van de voorgenomen activiteit(en) dient, na overleg met bevoegd gezag, als eerste een voortoets te worden uitgevoerd.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een Nederlands netwerk van beschermde natuurgebieden, dat in 2018 gereed moet zijn. In de EHS liggen:

- bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 nationale parken, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden;
- ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer.

De Nederlandse EHS moet uiteindelijk samen met de natuurgebieden in andere Europese landen het aaneengesloten pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) vormen. Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling (spelregels EHS) van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. Indien een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien de voorgenomen planontwikkeling met bijbehorende ingreep/ingrepen niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden, tenzij het onderstaande van toepassing is.

Herbegrenzing EHS

De Nota Ruimte noemt twee situaties waarin herbegrenzing van de EHS kan plaatsvinden. De eerste situatie betreft de herbegrenzing om andere dan ecologische redenen. Indien bij een ingreep niet voldaan wordt aan de voorwaarden van het 'nee, tenzij'-regime kan mogelijk deze vorm van herbegrenzen toegepast worden. Herbegrenzing om andere dan ecologische redenen is van toepassing indien provincies met behoud van de oorspronkelijke kwantitatieve en kwalitatieve ambitie de begrenzing van de EHS wensen aan te passen om een (kleinschalige) ruimtelijke ingreep mogelijk te maken. Hiervoor gelden strikte

voorwaarden, zo moet de herbegrenzing leiden tot een versterking van de EHS in het betreffende gebied. Wordt aan deze voorwaarden niet voldaan dan is het plan niet aanvaardbaar in die vorm. De tweede situatie betreft het herbegrenzen van de EHS om ecologische redenen (om de samenhang te verbeteren of de EHS duurzaam in te passen). Herbegrenzen om ecologische redenen is een bevoegdheid van de provincie en dient te gebeuren met behoud van de oorspronkelijke ambitie van de EHS.

EHS-saldobenadering

In die gevallen waarbij het instrument EHS-saldobenadering van toepassing is hoeft het 'nee, tenzij'-afwegingskader niet doorlopen te worden en is ook geen sprake van compensatie, zoals bij ingrepen onder het 'nee, tenzij'-regime.

Harde eis hierbij is wel dat aan alle voorwaarden voor het toepassen van de saldobenadering wordt voldaan. Alleen dan is immers per saldo winst voor de EHS gegarandeerd. Is dit niet het geval dan geldt onverkort het 'nee, tenzij'-regime.

Beoordeling van effecten van een ingreep op de EHS

Voor de beoordeling van de effecten van een ingreep en bij het nader invullen van de begrippen: 'geen netto verlies', 'behoud van ambitie', 'versterking van de EHS' en 'kwaliteitslag' zijn de volgende aandachtspunten ten aanzien van natuurkwaliteit belangrijk:

- zowel de actuele natuurwaarden als het vastgelegde natuurdoel zijn relevant;
- natuurwaarden worden in de EHS primair afgemeten aan doelsoorten en natuurlijkheid (de kwaliteitscriteria van natuurdoeltypen);
- behoud en ontwikkeling van natuurwaarden zijn afhankelijk van het voldoen aan een reeks van randvoorwaarden (met name bodemgesteldheid, waterkwaliteit, processen in de omgeving, minimumoppervlakte en beheer).
- significant negatieve effecten betreffen zowel natuur- als hun randvoorwaarden;
- lokale ingrepen kunnen (negatieve) effecten hebben op drie schaalniveaus: lokaal, regionaal (kerngebied van de EHS) en landelijk (hele EHS). De vervangbaarheid van natuur hangt af van meerdere ecologische aspecten alsmede relevante nationale beleidsambities.

Boswet

Het doel van de Boswet is het instandhouden van het bosareaal in Nederland, dat wil zeggen: de letterlijke oppervlakte aan bos. De Boswet is van toepassing op alle bossen en houtopstanden buiten de 'bebouwde kom Boswet' groter dan 1.000 m² en rijbeplantingen van meer dan 20 bomen. De Boswet verplicht om de grond waarop het bos heeft gestaan binnen 3 jaar opnieuw in te planten met bomen. Indien mogelijk is herplanting door natuurlijke verjonging ook toegestaan. Waar natuurlijke verjonging niet mogelijk of te verwachten is, bijvoorbeeld bij lintbeplantingen minder dan 30 meter breed, moet geplant worden met boomsoorten die aansluiten bij de groeiplaats. De begrenzing 'bebouwde kom Boswet' wordt door de gemeente vastgesteld, maar hoeft niet samen te vallen met de bebouwde kom in het kader van de wegenverkeerswet. In geval een boom/bomen of andere houtopstanden binnen de bebouwde kom worden gekapt, dan kan een gemeentelijke (omgevings)vergunning nodig zijn. Dit zal specifiek bij de betreffende gemeente moeten worden nagegaan. Struikbeplantingen groter dan 1.000 m² vallen onder

de Boswet, met uitzondering van eenrijige geschoren meidoornheggen die als zodanig zijn aangelegd en worden beheerd. Spontane bosopslag langs sloten, op natuurterreinen en braakliggende terreinen valt onder de Boswet, zodra sprake is van een bedekkingspercentage van 60% en een opslag van vijf jaar of ouder. De Boswet is niet van toepassing op: erven en tuinen, windschermen van bomen langs boomgaarden, eenrijige beplanting van populier of wilg op of langs landbouwgronden, italiaanse populier, linde, paardenkastanje en treurwilg, vruchtbomen, kerstsparren en kweekgoed.

Voor het kappen van bos of bomen die onder de Boswet vallen geldt een meldingsplicht. Deze melding moet doorgaans bij de gemeente minimaal één maand en maximaal één jaar voor uitvoering van de kapwerkzaamheden worden gedaan.

Rode Lijst

Op Rode Lijsten staan de soorten die bedreigd zijn in hun voortbestaan. In Nederland zijn voor een beperkt aantal soortgroepen officiële nationale Rode Lijsten verschenen; officieel wil zeggen dat deze in de Staatscourant zijn gepubliceerd. Soorten komen op een Rode Lijst als zij zeldzaam zijn en achteruitgaan. In 2004 zijn alle bestaande Rode lijsten herzien en zijn tezamen met enkele nieuwe Rode lijsten verschenen in een bijlage bij de Staatscourant (LNV, 2004). Alle soorten van de soortgroepen met officiële Rode Lijsten betreffen ongeveer 2% van het totaal aantal dieren en 31% van het totaal aantal planten in Nederland. Bij paddestoelen gaat het daarbij alleen om de macrofungi (hogere fungi, de paddenstoelen en zwammen, die tenminste in staat zijn om zich geslachtelijk voort te planten en waarvan de vruchtlichamen groter dan 1 millimeter zijn).

Van dagvlinders, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en paddestoelen zijn de afgelopen jaren basisrapporten met herziene rode lijsten verschenen. Deze hebben echter nog geen officiële status gekregen. Het opstellen van Rode Lijsten komt voort uit het verdrag van Bern, dat in 1982 door Nederland is geratificeerd. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en die kwetsbaar zijn (artikel 1 en 3).

In artikel 7 van de Flora- en faunawet is vastgelegd dat de overheid lijsten opstelt van dieren- en plantensoorten die van nature in Nederland voorkomen en die bedreigd zijn. In de nota 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur' is het opstellen van Rode Lijsten één van de instrumenten voor de soortbescherming. Soorten van een Rode Lijst genieten op basis daarvan nog geen wettelijke bescherming. Wettelijk is wel vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en dat zij het onderzoek daartoe bevordert. Van provincies, gemeenten en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij hun beleid en beheer rekening houden met de soorten op de Rode Lijsten.

Nesten

De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen van vogels. Het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. U heeft voor deze soorten geen

onthefing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. En ook niet als u maatregelen treft die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen. U mag dus buiten het broedseizoen nesten verplaatsen of verwijderen, maar daar zijn uitzonderingen op.

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

1. nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Deze categorieën zijn terug te vinden in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten'.

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

In de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

5. nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten

De aangepaste lijst met jaarrond beschermde nesten is indicatief en niet uitputtend. Als aanvulling op de vorige lijst zijn ook vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. De soorten uit bovenstaande categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Bijlage 3 Kaart regionale ligging

